

ÖZEL YETENEKLİ BİREY

TANIM: Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.

Çoklu zeka kuramına göre;
öğrencilerin güçlü ve zayıf olduğu zeka alanları belirlenebilmektedir. Bu sayede, özel yetenekli öğrencilerin bir çok yeteneğinin ihmal edilmeden eğitim almalarına imkan tanınmaktadır.

Bir öğrenci bir veya birden fazla alanda özel yetenekli olabilir. Öğrenci özel yetenekli olmadığı alanda/alanlarda ise akranları seviyesinde ya da akranlarının gerisinde olabilir.

Özel Yeteneklilerle İlgili Doğru Bilinen Yanlışlar

Yanlış Bilinenler	Doğrular	Yanlış Bilinenler	Doğrular
<p>Yardıma ihtiyaç duymazlar, kendi işlerini kendileri yaparlar.</p>	<p>Gelişimlerini destekleyecek iyi bir eğitimciye ve rehberine ihtiyaç duyarlar.</p>	<p>Özel yetenekli öğrenciler düşük not almazlar</p>	<p>Olumsuz arkadaş çevresi, rekabet olmayan okul ortamı, sınıfa ayak uydurma çabası, arkadaşlarından farklı görünmeme isteği, derste sıkılma, yanlış çalışma alışkanlıkları gibi nedenler ilgilerinin kaybolmasına ve düşük akademik başarı göstermelerine neden olabilir.</p>
<p>Örgün eğitim yeterlidir.</p>	<p>Özel yetenekli çocuklar örgün eğitim dışında özel eğitime de ihtiyaç duyarlar.</p>	<p>Okul desteği yeterlidir.</p>	<p>Okulun yanında ailenin de çocuğun kişisel, sosyal ve yetenek gelişimine destek vermesi gerekir.</p>
<p>Okul başarıları yüksektir ve okulu severler.</p>	<p>oğunlukla yüksek başarı göstermelerine rağmen bazıları düşük başarı gösterebilir, davranış problemleri sergiler veya okulu bırakmak isterler.</p>	<p>Otizimli, asperger sendromlu, özel öğrenme güçlüğü çeken, dikkat eksikliği bulunan ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuk özel yetenekli olamaz.</p>	<p>Bu tür gelişimsel problemler çocuğun özel yeteneğini gölgeleyebilir ve yeteneğin açığa çıkmasına engel olabilir. Örneğin otizmli bir öğrenci sözel yetenek alanında yetersiz olurken görsel, işitsel alanlarda özel yetenekli olabilir.</p>
<p>Özel yeteneklilerin özel eğitim alması duygusal ve sosyal problemlere neden olur.</p>	<p>Özel yetenekliler yeteneklerini ortaya ıkaramadıkları alanlarda sorun yaşarken özel eğitim ortamı yeteneklerini geliştirmelerini sağlar.</p>	<p>ocuk zekâyı yalnızca anne babadan alır.</p>	<p>Zekânın oluşumunda yalnızca kalıtımın değil, çevresel faktörlerin de etkisi vardır.</p>
<p>Yüksek zekâ düzeyi başarılı bir geleceğin göstergesidir.</p>	<p>Zekâ ile başarı arasında doğrudan ilişki yoktur, çocuk derse etkin olarak katıldığı süreçte başarılı bir gelecek yakalar.</p>		

ÖZEL YETENEKLİ BİREYİN ÖZELLİKLERİ

- Uykuya daha az ihtiyaç duyma
- Hızlı dil gelişimi, geniş sözcük dağarcığı, akıcı konuşma
- Gelişim basamaklarını erken tamamlama (erken yürüme, erken konuşma)
- Kitaplara, sözlük, atlas, takvim ve bulmacalara çok erken yaşlarda aşırı ilgi duyma
- İyi gözlem yeteneği
- İlgi alanlarında uzun dikkat süresi
- Güçlü hafıza
- İletişimde genellikle akranları yerine yetişkinleri tercih etme
- Gelişmiş mizah yeteneği
- Hızlı ve kolay öğrenme
- Özgün fikirler üretme
- Tekdüze işlerden çabuk sıkılma

Bu özelliklerin hepsi her özel yetenekli bireyde görülmeyebilir ancak çoğunlukla gözlemlenmesi özel yetenekli birey olacağını düşündürülebilir.

Özel Yetenekli Öğrencinin Tanılanması

Ülkemizde de özel yetenekli bireylerin tanılanması iki şekilde yapılmaktadır;

- 1) BİLSEM sürecinde tanılanması
- 2) RAM'lara başvuru yaparak eğitsel tanılanmanın yapılması şeklindedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri Nedir?

BİLSEM'ler Türkiye genelinde özel yetenekli öğrencilerin tanılanmasının ardından öğrenim görüyor oldukları genel örgün eğitim kurumlarına ek olarak eğitim ve öğretimlerinin gerçekleştirildiği kurumlardır. Bu sebeple özel yetenekli öğrenciler BİLSEM'lerdeki tüm eğitim ve öğretim etkinliklerine, örgün eğitim gördükleri okul saatleri dışında olmak üzere hafta içi ya da hafta sonu devam edebilmektedirler.

BİLSEM'lerde Uygulanan Eğitim ve Programlar

BİLSEM'lerde öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde ilgi, yetenek ve potansiyellerine göre eğitim fırsatları sunulmaktadır. Eğitim aşamaları öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenen, gerçek yaşam problemlerine çözüm üreten, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlayacak şekilde yürütülür. Eğitim süreçleri hazırlanırken üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi, proje üretme ve geliştirme çalışmalarını sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilir. Öğrenciler BİLSEM'e başladıktan sonra programları aşamalı olarak takip ederler. BİLSEM'lerde

- › Uyum Programı
- › Destek Eğitim Programı
- › Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı
- › Özel Yetenekleri Geliştirme Programı
- › Proje Üretimi ve Yönetimi Programı

olmak üzere beş aşamalı bir program uygulanmaktadır.

BİLSEM NE DEĞİLDİR?

- Okul değildir.
- Takviye kursu değildir.
- Etüt merkezi değildir.
- Özel öğretim kursu değildir.
- Özel okul değildir.
- Ödevlerinin yapıldığı bir yer değildir.

OKUL' da

Ders vardır.

Sınıf vardır.

Sınıf düzeyi vardır.

Diploma vardır.

Örgün eğitim kurumudur.

Toplu öğretim yapılıır.

Sınıf rehber öğretmeni kavramı vardır.

BİLSEM' de

Zenginleştirilmiş etkinlik vardır.

Atölye/birim vardır.

Program düzeyi vardır.

Program bitirme sertifikası vardır.

Özel eğitim kurumudur.

Bireyselleştirilmiş eğitim planı uygulanır.

Danışman öğretmen (Mentör) kavramı vardır.

Özel Yetenekliler İçin Destek Eğitim Odası

Özel yetenekli olarak tanılan öğrenciler okullarda olağan gelişim gösteren akranlarıyla aynı sınıfta öğrenimlerine devam ederler. Bu öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla özel araç gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamlarına destek eğitim odası denilmektedir. Bu odalarda bire bir eğitim görülebileceği gibi eğitim performansı aynı seviyede olan birkaç öğrenciye grup eğitimi de verilebilir. Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler destek eğitim odasında zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir. Özel yetenekli öğrenci kendisi için hazırlanmış BEP'e göre bu odalarda destek eğitim alabilir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür. İlkokul ve ortaokullardaki destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir.

AİLELERE ÖNERİLER

➤ Aile çocuk ile ilgili kararlar alırken çocuğun da fikirlerini önemsemeli ve dikkate almalıdır. Böylece çocuğun kararları sahiplenmesi, davranışlarının sorumluluğunu alması sağlar ve kişilik gelişimi desteklenmiş olur.

➤ Çocuğun motivasyonunun artırılması için aile tarafından ilgi ve yetenek alanlarının dikkatle gözlemlenmesi ve çocuğun bu alanlara yönlendirilmesi önemlidir.

➤ Özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirilmeleri için onları sürekli ve farklı özel kurs merkezlerine kendi istekleri dışında yönlendirmek doğru değildir.

➤ Özel yetenekli çocukların serbest zaman planlamalarında doğa aktivitelerine ağırlık verilmelidir.

➤ Özel yetenekli çocukların akran ilişkilerini geliştirmek, motor becerilerinin güçlenmesi için çocuklar akademik çalışmalar dışında sportif aktivitelere de yönlendirilmelidir.

➤ Çocuğun zihinsel gelişimi sosyal ve duygusal gelişiminden daha ileri düzeyde olduğu için çocuğa sosyal yönden daha fazla sorumluluk verilebilir.

➤ Özel yetenekli çocukların kendileri hakkında olumlu fikirler geliştirmelerinde güçlü ve zayıf yanlarının farkına varmaları, güçlü yetenek alanlarını doğru kullanmaları, zayıf yönlerinin de geliştirilmesi sağlanmalıdır.

➤ Özellikle özel yetenekli öğrencilerin eş zamanlı gelişim gösteremeyebileceklerini, mükemmeliyetçiliklerini ve aşırı duyarlılık özelliğini bilerek, onlara karşı sergilenen tutumlar tekrar gözden geçirilmelidir.

AİLELERE ÖNERİLER

➤ Ebeveynlerin çocukları ile ilgili aşırı beklentileri ve ayrıca çocuklarının kapasitelerini iyi tanımamaları, çocuğun iç dünyasında çatışmalara ve benlik algılarında düşüslere neden olabilmektedir.

➤ Özel yetenekli çocuğa sahip olan anne babaların bazıları bunu övünç kaynağı olarak görmekte, aile ve arkadaş çevrelerinde bu etiketi vurgulamakta ve çoğunlukla da bunu özel yetenekli çocuklarının önünde yapmaktadır. Bu da çocukta kendini aşırı beğenme, üstünlük taslama, aşırı özgüven, benmerkezcilik gibi kişisel-sosyal problemlere neden olmaktadır. Bu sebeple özel yetenekli çocuğun etiketlenmesinden kaçınılmalıdır.

Ailece yapılan etkinlikler her çocuğu olduğu gibi özel yetenekli bireyi de mutlu edecektir.

➤ Özel yetenekli bireylerde merak duygusu fazla olduğu için aile elinden geldiğince sorulan soruları yanıtlamalı bilmiyorsa da beraber araştırarak sorularına cevap bulmaya çalışmalıdır.

➤ Aileler çocuğunun nitelikli zaman geçirmesi adına bilimin her dalı için çocuklarına ilgili materyalleri (kitap, lego, zekâ oyun setleri, robot kitleri, çocuğun gelişimini sağlayan teknolojik araçlar vb.) sunmalıdır. Çünkü tarihte keşif ve buluşlarıyla öne çıkan bilim adamları deneyler ve uygulamalar yaparak sonuca ulaşmışlardır.

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE YARDIMCI OLABİLMEK İÇİN ÖĞRETMEN;

- ✓Ödevlerde tekrara ve alıştırmalara fazla yer vermemelidir.
- ✓Çocuğa, sınıfta işlenmekte olan konularla ilgili, öğrenme hızı ve ilgisine göre farklı etkinlik ve ödevler vermelidir.
- ✓Problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik ödevler vermelidir.
- ✓Tartışma, proje ve drama çalışmalarına önem vermelidir.
- ✓Sınıflandırma ve organize etme olanağı veren etkinlikler hazırlamalıdır.
- ✓Etkinliklerde gözlem ve deneylere de yer vermelidir.
- ✓Özel ilgileri olduğundan grupta olduğu kadar bireysel çalışmalarına da özen göstermelidir.
- ✓Öğrenciyi okul içi ve dışı etkinliklere yönlendirmelidir.
- ✓Liderlik gerektiren ya da liderliği geliştirmeye fırsat verecek çalışmalara katılması için teşvik etmelidir.

- ✓Yetenek, ilgi ve alanlarına göre ilgili uzmanlarla işbirliği yapmalıdır.
- ✓Akademik konular kadar, resim-iş, beden eğitimi ve müzik gibi dersleri de dikkate almalıdır.

Özel Yetenekli Bireyler İçin Kullanılabilecek Kaynaklara Aşağıdaki linklerden ulaşabilirsiniz;

- 1) https://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=31
- 2) <https://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-yetenekli-ogrenciler-icin-ozel-etkinlikler-hazirlandi/icerik/2101>